

Ομιλία της Υπουργού Πολιτισμού Λίνας Μενδώνη στο Metropolitan Museum of Art

Ο επαναπατρισμός αρχαιοτήτων που ανήκουν στην Ελλάδα αλλά βρίσκονται σήμερα στο εξωτερικό αποτελεί ζήτημα εθνικής σημασίας και υψηλής πολιτικής προτεραιότητας για το Υπουργείο Πολιτισμού της Ελληνικής Δημοκρατίας. Η διεθνής συνεργασία και οι συνέργειες μέσω διμερών και πολυμερών συμφωνιών για τον σκοπό αυτόν πάντα υποστηρίζονται και επιδιώκονται, ωστόσο κάθε περίπτωση επαναπατρισμού είναι μοναδική.

Στην περίπτωση της συλλογής Leonard Stern, της σημαντικότερης ιδιωτικής συλλογής κυκλαδικών αρχαιοτήτων διεθνώς, η συνήθης τακτική του Υπουργείου για εξωδικαστική διευθέτηση της διεκδίκησης υπαγορεύτηκε στην πραγματικότητα από την παντελή έλλειψη υποστηρικτικών στοιχείων. Όπως εξακριβώθηκε από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου, καμία από τις 161 αρχαιότητες δεν έχει καταγραφεί ποτέ ως κλεμμένη και επίσης δεν υπάρχει κανένα στοιχείο ή οποιαδήποτε ενδεικτική πληροφορία για το πότε και πώς ανακαλύφθηκαν και εξήχθησαν από την ελληνική επικράτεια ή για τη διαδρομή και την τύχη τους μέχρι να φτάσουν στη Νέα Υόρκη.

Η ιστορική και πρωτοποριακή Συμφωνία μεταξύ του Ελληνικού Υπουργείου Πολιτισμού, του Μητροπολιτικού Μουσείου Τέχνης της Νέας Υόρκης και του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης στην Αθήνα, η οποία κυρώθηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο τον Σεπτέμβριο του 2022, συνιστά ένα υποδειγματικό αποτέλεσμα συνεργασίας.

Η Συμφωνία αυτή αναγνώρισε επίσημα ότι και οι 161 αρχαιότητες του κυκλαδικού πολιτισμού που απαρτίζουν τη συλλογή Leonard N. Stern αποτελούσαν ανέκαθεν νόμιμη ιδιοκτησία της Ελλάδας, στην οποία θα επιστρέψουν σταδιακά σε διάστημα εικοσιπέντε ετών.

Η παρουσίαση δεκαπέντε εξ αυτών των αρχαιοτήτων -- για πρώτη φορά σε διεθνές κοινό -- στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης στην Αθήνα στο πλαίσιο της έκθεσης «Γυρισμός. Κυκλαδικοί Θησαυροί στο Ταξίδι της Επιστροφής» πριν από μερικούς μήνες, εκπλήρωσε τον πρώτο όρο της Συμφωνίας.

Σήμερα χαιρετίζουμε την έκθεση και των 161 αρχαιοτήτων στο Μητροπολιτικό Μουσείο, ως δάνειο της Ελληνικής Δημοκρατίας. Η έκθεση αυτή θα προβάλλει τις Κυκλάδες, το Αιγαίο και την Ελλάδα στις Ηνωμένες Πολιτείες μέχρι την οριστική επιστροφή των αντικειμένων στον τόπο προέλευσής τους και στο φυσικό τους περιβάλλον.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον Leonard Stern για την απόφασή του να αποχωριστεί τη συλλογή του. Δεν ήταν εύκολη απόφαση για έναν συλλέκτη που αγαπάει με πάθος τα αντικείμενα της συλλογής του. Υποθέτω ότι σήμερα ο Leonard

είναι εξαιρετικά ευτυχής που μοιράζεται τη θέα αυτών των αντικειμένων με τους χιλιάδες επισκέπτες του Μητροπολιτικού Μουσείου, με την έγκριση της Ελληνικής Δημοκρατίας, της χώρας που τα δημιούργησε και στην οποία ανήκαν πάντα.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τον Max Hollein, τη Marina Kellen French Διευθύντρια και Διευθύνουσα Σύμβουλο του Μητροπολιτικού Μουσείου Τέχνης της Νέας Υόρκης, και τους συναδέλφους τους -ιδιαίτερα τον Δρα Seán Hemingway- για την εποικοδομητική συνεργασία.

Η Πρόεδρος και Διευθύνουσα Σύμβουλος του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης Σάντρα Μαρινοπούλου και η ομάδα της συνέβαλαν επίσης στην επιτυχή έκβαση τόσο της Συμφωνίας, όσο και της έκθεσης «Γυρισμός».

Επιπλέον, οφείλω να ευχαριστήσω την Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών του Υπουργείου Πολιτισμού Βασιλική Παπαγεωργίου και τον Προϊστάμενο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων Δημήτρη Αθανασούλη για την ουσιαστική συμβολή τους.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω τις ιδιαίτερες ευχαριστίες μου στη Ντέττυ Γκαράνη, μέλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, η οποία εργάστηκε ακούραστα καθ' όλη τη διάρκεια του έργου.

Στις πολιτικές μας προτεραιότητες είναι η παρουσία ελληνικών αρχαιοτήτων και έργων τέχνης στα μουσεία όλου του κόσμου με βάση τις ηθικές αρχές της απόκτησής τους. Διεκδικούμε τον επαναπατρισμό όλων των έργων που έχουν παρανόμως εξαχθεί από την πατρίδα μας και έχουν παρανόμως διακινηθεί με βάση τις διεθνείς συμβάσεις.

Η Ελλάδα διεκδικεί την επιστροφή και την επανένωση των Γλυπτών του Παρθενώνα στην Αθήνα. Το ελληνικό αίτημα υποστηρίζεται από αδιαμφισβήτητα ιστορικά, επιστημονικά, νομικά και ηθικά επιχειρήματα. Επιπροσθέτως, υπάρχει μια ευρύτερη και οικουμενική διάσταση. Σε αντίθεση με άλλα κλεμμένα έργα τέχνης και μνημεία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς που υφίστανται αυτόνομα, ιστάμενα αυτοτελώς και ανεξάρτητα από το άμεσο περιβάλλον τους, τα Γλυπτά του Παρθενώνα είναι οργανικά και αναπόσπαστα μέρη ενός στιβαρού αρχιτεκτονήματος, μιας συμπαγούς καλλιτεχνικής δημιουργίας, μαζί με την οποία αποτελούν ενιαίο και αδιάσπαστο φυσικό, αισθητικό και εννοιολογικό σύνολο.

Η Συμφωνία μεταξύ του Ελληνικού Υπουργείου Πολιτισμού, του Μητροπολιτικού Μουσείου Νέας Υόρκης και του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης στην Αθήνα στέλνει ένα ισχυρό συμβολικό μήνυμα ότι η Ελλάδα είναι μια χώρα με εξωστρεφή και δυναμική μουσειακή πολιτική που αναδεικνύει και προβάλλει την πολιτιστική της κληρονομιά σε ένα διαρκώς διευρυνόμενο διεθνές κοινό.